



ONDERWIJSASSISTENT

COLOFON

Boom Beroepsonderwijs
info@boomberoepsonderwijs.nl
www.boomberoepsonderwijs.nl

Auteur(s): T. Cremers, M. van Gameren, A. de Jong, W. Kooremans, A. Martin,
N. Montulet, H. Penterman, U. Peters, L. Sterrenburg, M. de Stigter, K.
Stolk-Haak, T. Streng, A. Visser, Z. Zwart
Eindredactie: K. Stolk-Haak

Titel: Onderwijsassistent
ISBN: 978 90 372 6436 4
Eerste druk/eerste oplage

Bronvermelding: www.hettalentenlab.nl, SLO en Kennisnet,
KrysjalShutterstock.com, a katz|Shutterstock.com, Aandacht- en
werkhoudingsproblemen bij kinderen en jongeren | Acco Uitgeverij

© 2023 Boom Beroepsonderwijs | Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van een (of meerdere) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom Beroepsonderwijs, te vinden op www.boomberoepsonderwijs.nl.

INHOUD

Voorwoord	10
Thema 1 De leerling volgen	14
1.1 Voortgangsregistratie en het leerlingvolgsysteem	15
1.2 Verschillende vormen van monitoren	20
1.3 Ondersteunen bij monitoren	22
1.4 Verschillende leerlingvolgsystemen	24
1.5 AVG rond leerlinggegevens	26
1.6 Kritische beroepssituatie	27
1.7 Verdieping	28
1.8 Begrippen	33
Thema 2 Groepsplannen en handelingsplannen	36
2.1 Groepsplannen	37
2.2 Verschillende groepsplannen	41
2.3 Handelingsplannen	42
2.4 Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)	46
2.5 Kritische beroepssituatie	49
2.6 Verdieping	50
2.7 Begrippen	54
Thema 3 Handelingsgericht werken en differentiatie	56
3.1 Uitgangspunten handelingsgericht werken	57
3.2 De HGW-cyclus	62
3.3 Basishouding beroepskracht	65
3.4 Taakverdeling leerkracht en onderwijsassistent	67
3.5 Differentiatie	67
3.6 Kritische beroepssituatie	72
3.7 Verdieping	73
3.8 Begrippen	76
Thema 4 Opbrengstgericht werken	78
4.1 Wat is opbrengstgericht werken?	79
4.2 Een cyclisch proces	82
4.3 Effecten en knelpunten	85
4.4 Vaardigheden en kwaliteitskaarten	88

4.5	Kritische beroepssituatie	90
4.6	Verdieping	90
4.7	Begrippen	93
Thema 5	Verschillen in onderwijs	94
5.1	Basisontwikkeling	95
5.2	Verschillende benaderingen van leren	100
5.3	Verschillende methoden	102
5.4	Nieuwe onderwijsconcepten	106
5.5	Kritische beroepssituatie	109
5.6	Verdieping	109
5.7	Begrippen	112
Thema 6	Problemen in de spraak-taalontwikkeling	114
6.1	Spraak-taalontwikkeling	115
6.2	Taalproblemen en taalontwikkelingsstoornissen	119
6.3	Tweetaligheid	122
6.4	Projecten	125
6.5	Dyslexie	128
6.6	Kritische beroepssituatie	133
6.7	Verdieping	134
6.8	Begrippen	136
Thema 7	Rekenproblemen en rekenstoornissen	140
7.1	Rekenproblemen en rekenstoornissen	141
7.2	Signaleren	144
7.3	Oorzaken en gevolgen	146
7.4	Ondersteuning bij rekenproblemen	148
7.5	Projecten	151
7.6	Kritische beroepssituatie	153
7.7	Verdieping	154
7.8	Begrippen	159
Thema 8	Sociaalwetenschappelijke theorieën	162
8.1	Sociale wetenschap	163
8.2	Onderzoek en wetenschappelijke kennis	165
8.3	Soorten sociaal-maatschappelijke benaderingen	168
8.4	Drie leertheorieën	177
8.5	Het interactiemodel	179
8.6	Het ecologisch model	182

8.7	Kritische beroepssituatie	185
8.8	Verdieping	186
8.9	Begrippen	188
Thema 9	Verdieping sociaal-emotionele ontwikkeling	192
9.1	Veiligheid en vertrouwen	193
9.2	Reactieve hechtingsstoornis	195
9.3	Signalen en gevolgen van een hechtingsstoornis	199
9.4	Interventies hechtingsstoornis	201
9.5	Early Childhood Stress	203
9.6	Growth en fixed mindset	204
9.7	Kritische beroepssituatie	206
9.8	Verdieping	207
9.9	Begrippen	211
Thema 10	Verdieping in kwetsbare kinderen	212
10.1	Kwetsbare kinderen	213
10.2	Werkhoudingsproblemen en executieve functies	214
10.3	Zintuiglijke beperkingen	220
10.4	Cognitieve stoornissen	223
10.5	Emotionele stoornissen en gedragsproblemen	224
10.6	Eetstoornissen	231
10.7	Meer psychiatrische stoornissen	233
10.8	Kritische beroepssituatie	235
10.9	Verdieping	235
10.10	Begrippen	239
Thema 11	Klassenmanagement	244
11.1	Klassenmanagement	245
11.2	Welbevinden en veiligheid	250
11.3	Orde en overzicht	252
11.4	Managementvaardigheden en professionele houding	256
11.5	Aansluiten bij het kind	260
11.6	Kritische beroepssituatie	262
11.7	Verdieping	263
11.8	Begrippen	266
Thema 12	Ontwerpen van onderwijs: basisdidactiek	268
12.1	Didactiek en activerende didactiek	269
12.2	Marzano en Miller	275

12.3	Het DA-model	281
12.4	Verschillende werkvormen	283
12.5	Kritische beroepssituatie	287
12.6	Verdieping	287
12.7	Begrippen	290
Thema 13	Media in de basisschool	292
13.1	De wijsheid van media	293
13.2	Methoden en programma's	294
13.3	Gebruik van sociale media	297
13.4	Protocol sociale media	300
13.5	Digitale geletterdheid	301
13.6	Kritische beroepssituatie	306
13.7	Verdieping	306
13.8	Begrippen	309
Thema 14	Onderwijsbeleid	312
14.1	Beleid	313
14.2	Beleidscyclus	321
14.3	Politiek en beleid	323
14.4	Privacybeleid	325
14.5	Medezeggenschap	327
14.6	Kritische beroepssituatie	329
14.7	Verdieping	330
14.8	Begrippen	331
Thema 15	Passend onderwijs	332
15.1	Geschiedenis van passend onderwijs	333
15.2	Uitgangspunten en doelen	335
15.3	Samenwerkingsverbanden	338
15.4	Zorg op school	341
15.5	Kritische beroepssituatie	343
15.6	Verdieping	344
15.7	Begrippen	347
Thema 16	Kwaliteitszorg onderwijs	350
16.1	Inleiding kwaliteitszorg onderwijs	351
16.2	Kwaliteitscontrole inspectie	355
16.3	Wat scholen zelf doen	357
16.4	Overheidsmaatregelen	360

16.5	Kritische beroepssituatie	362
16.6	Verdieping	363
16.7	Begrippen	366
Thema 17	VVE en doorgaande leerlijnen	368
17.1	VVE	369
17.2	Doorgaande leerlijnen	372
17.3	De VVE-keten	374
17.4	VVE-methodieken	380
17.5	Onderzoek naar VVE	384
17.6	Kritische beroepssituatie	385
17.7	Verdieping	386
17.8	Begrippen	389
Thema 18	Sociale netwerken en ketenzorg	394
18.1	Maatschappelijke ontwikkelingen	395
18.2	Werkrelatie en verbinding	399
18.3	Voorbeelden van samenwerking	405
18.4	Sociale kaart opstellen	408
18.5	Kritische beroepssituatie	409
18.6	Verdieping	410
18.7	Begrippen	413
Thema 19	Actief leren	416
19.1	Leerbehoeften	417
19.2	Leerstijlen	419
19.3	Meervoudige intelligentie	421
19.4	Betekenisvolle leeromgeving	424
19.5	Zelfstandig leren	427
19.6	Ontdekkend leren en coöperatief leren	429
19.7	Kritische beroepssituatie	432
19.8	Verdieping	433
19.9	Begrippen	438
Thema 20	Organisatiebrede en buitenschoolse activiteiten	440
20.1	Organisatie van evenementen	441
20.2	Plannen in fasen	442
20.3	Werkvormen	447
20.4	Buitenschoolse activiteiten	454
20.5	Kritische beroepssituatie	458

20.6 Verdieping 459

20.7 Begrippen 461

Bronnen 462

Index 467

VOORWOORD

Angerenstein Zorg & Welzijn is een complete serie leermiddelen voor de volgende kwalificatiedossiers:

- Maatschappelijke zorg
- Pedagogisch werk
- Sociaal werk
- Verzorgende-IG.

Voor welzijnsprofessionals is vakkennis van uiteenlopende onderwerpen van groot belang. Het vormt de basis voor het handelen in de beroepspraktijk. De boeken van Angerenstein Zorg & Welzijn bevatten alle benodigde theorie voor de beginnende beroepsbeoefenaar.

De serie leermiddelen voor het kwalificatiedossier Pedagogisch werk bestaat uit zes bronnenboeken met online aanvullende verwerkingsopdrachten, kritische beroepssituaties en toetsen:

Boek	PM	GPM	OA
Ontwikkelingspsychologie	x	x	x
Opvoeden, begeleiden en verzorgen	x	x	x
Communicatie met kinderen, ouders en collega's	x	x	x
Professioneel werken in een organisatie	x	x	x
Gespecialiseerd pedagogisch medewerker		x	
Onderwijsassistent			x

Koppeling kwalificatiedossier 2021

Elk thema heeft een koppeling met één of meerdere werkprocessen van het kwalificatiedossier. Hieronder tref je per thema aan met welk(e) werkproces(sen) deze is gekoppeld:

	Basisdeel							Pedagogisch medewerker kinderopvang							Gespecialiseerd pedagogisch medewerker							Onderwijsassistent												
	B1-K1-W1	B1-K1-W2	B1-K1-W3	B1-K1-W4	B1-K1-W5	B1-K1-W6	B1-K1-W7	B1-K2-W1	B1-K2-W2	P1-K1-W1	P1-K1-W2	P1-K1-W3	P1-K1-W4	P1-K1-W5	P1-K1-W6	P1-K1-W7	P2-K1-W1	P2-K1-W2	P2-K1-W3	P2-K1-W4	P2-K1-W5	P2-K1-W6	P2-K1-W7	P2-K2-W1	P2-K2-W2	P2-K2-W3	P3-K1-W1	P3-K1-W2	P3-K1-W3	P3-K1-W4	P3-K1-W5	P3-K1-W6	P3-K2-W2	
1 De leerling volgen						x																					x						x	
2 Groepsplannen en handelingsplannen						x																					x	x					x	
3 Handelingsgericht werken en differentiatie						x																					x	x						
4 Opbrengstgericht werken																																	x	
5 Verschillen in onderwijs																																		
6 Problemen in spraak-taalontwikkeling																												x	x					
7 Rekenproblemen en rekenstoornissen																												x	x	x				
8 Sociaalwetenschappelijke theorieën en benaderingswijzen																																		
9 Verdieping sociaal-emotionele ontwikkeling																												x	x	x	x			
10 Verdieping in kwetsbare kinderen																												x	x	x	x			
11 Klassenmanagement																																		
12 Ontwerpen van onderwijs: basisdidactiek																																		
13 Media in de basisschool																																		
14 Onderwijsbeleid																																		
15 Passend onderwijs																																		
16 Kwaliteitszorg onderwijs																																		
17 VVE en doorgaande leerlijnen																																		
18 Sociale Netwerken en Ketenzorg																																		
19 Actief leren																																		
20 Organisatiebrede- en buitenschoolse activiteiten																																		

Onderwijsassistent

Onderwijsassistent is het profielboek voor Pedagogisch werk. Dit bronnenboek bevat de basiskennis over de onderwerpen: de leerling volgen, groepsplannen en handelingsplannen, handelingsgericht werken en differentiatie, opbrengstgericht werken, verschillen in onderwijs, problemen in de spraak-taalontwikkeling, rekenproblemen en rekenstoornissen, sociaalwetenschappelijke theorieën, verdieping in sociaal-emotionele ontwikkeling, verdieping in kwetsbare kinderen, klassenmanagement, ontwerpen van onderwijs: basisdidactiek, media in de basisschool, onderwijsbeleid, passend onderwijs, kwaliteitszorg onderwijs, VVE en doorgaande leerlijnen, sociale netwerken en ketenzorg, actief leren en organisatiebrede en buitenschoolse activiteiten.

Opbouw theorie

Een thema bestaat uit drie onderdelen:

1. basistheorie
2. kritische beroepssituatie
3. verdieping.

Basistheorie

De basistheorie bevat informatie die relevant is voor de pedagogisch professional. De theorie wordt verlevendigd met voorbeelden. Belangrijke begrippen worden uitgelegd in de tekst en zijn vet gemaakt.



Wanneer je in de linker kantlijn dit icoontje ziet, kun je in de bijhorende digitale leeromgeving een online aanvulling vinden in de vorm van een filmfragment, verwijzing naar een website of een document.

Kritische beroepssituatie (KBS)

In de KBS word je geconfronteerd met een probleemstelling of dilemma waarbij je niet kunt terugvallen op routinematig handelen. Online vind je bij elke KBS aanvullende opdrachten.

Verdieping

Elk thema bevat aan het einde het onderdeel 'Verdieping'. Binnen dit onderdeel wordt er dieper op de theorie ingegaan door het behandelen van een gerelateerd onderzoek of wetenschappelijk artikel.

Digitale leeromgeving

Daarnaast kent Angerenstein Zorg & Welzijn enkele online-aanvullingen die beschikbaar zijn via www.boomdl.nl. Het gaat om de volgende aanvullingen:

- verwerkingsopdrachten
- kritische beroepssituaties
- uitdagingen
- toetsen.
- filmfragmenten.

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken, moet je je licentie activeren:

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boomberoepsonderwijs.nl/licentie.
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

Verwerkingsopdrachten

Bij ieder thema horen enkele verwerkingsopdrachten. Deze opdrachten helpen je de informatie uit de theorie te verwerken en toe te passen.

Uitdagingen

Tijdens de uitdaging werk je met meerdere studenten aan een grote opdracht op basis van verschillende thema's waarbij een beroep wordt gedaan op je samenwerkingsvaardigheden en je creativiteit. De uitdaging levert altijd een product op dat wordt beoordeeld.

Veel plezier en succes met het werken met Angerenstein Zorg & Welzijn!